

חינוך לחיים

פרשת פנחס

על כל אדם מוטלת החובה לנצל את הכוחות ואת הכישורים שניתנו לו, לנתב אותם לאפיקים הנכונים. לפני שהוולד יוצא לאוויר העולם, אומרים חז"ל משביעים אותו 'תהי צדיק ואל תהיי רשע' בספרי החסידות מסבירים שמשביעים אותו בנתונים, ביכולות ובכוחות כדי שיוכל להיות צדיק גמור – אם רק ירצה. על האדם רק להכיר את כוחותיו ולשאול את עצמו כיצד יוכל לנצל את מתנות השמים שקיבל לצורך עבודת ה'.

בכל אדם קיימים כוחות וכישורים רבים שבחלקם הגדול אף פעם אינם באים לכלל יישום. הבורא חנן את האדם בשפע עצום של כישרונות שרק באחוז קטן מהם הוא משתמש בחיי יום היום ואילו כל השאר מונח כאבן שאין לה הופכין. ורק לעתים במקרי סכנה מתגלה באדם עוצמה שאפילו הוא לא שיער שמצויה בו.

בפרשה כאשר משה רבינו מבקש מהקב"ה 'פקוד ה' אלוקי הרוחות... איש על העדה' עונה לו הקב"ה 'קח לך את יהושע בן נון, איש אשר רוח בו' מדוע נבחר דווקא יהושע?? מה ייחד אותו על פני שאר גדולי אותו דור דעה? ואכן לא מוזכר כי יהושע היה החכם המפולג שבדור, או הצדיק הראשון במעלה. ההיפך מכך. על הכתוב במשלי 'אוצר נחמד ושמן בנוה חכם' – זה משה. 'וכסיל אדם יבלענו' – זה יהושע, שלא היה בן תורה, והיו ישראל קורין אותו כסיל... אז א'כ מה היו אפוא הסגולות הייחודיות שבהן נתברך יהושע שבגללן נבחר ליורשו של משה?

מגלים לנו חז"ל אמר לו הקב"ה 'נוצר תאנה יאכל פריה' – בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה, יהושע הרבה לשרתך, והרבה לחלוק לך כבוד. והוא היה משכים ומעריב בבית הועד שלך, הוא היה מסדר את הספלים והוא פורס את המחצלאות, הואיל והוא שרתך בכל כוחו כדאי הוא ששימש את ישראל שאינו מאבד שכרו' – כאן הונחה אבן התשתית של המידות הראויות לשמש צינור להעברת כתר המנהיגות 'הואיל והוא שרתך בכל כוחו' יהושע השתמש בכל הכוחות שהוענקו לו מהשמים. בכל תפקיד ומשימה נתן את כל שיכול היה לתת. למרות שהיה מצומצם בשכלו, ונקרא בפי ההמון כסיל, העיד עליו התורה שהוא לא מש מתוך אהלו של משה, למד ושירת את משה בנאמנות ולא בחל בעבודות פחותות כסידור הספסלים כי כך סבר, יכול היה בכך למצות את עצמו.

הסבא מנובהרדוק נוהג היה לומר- אף פעם איני חושב על דבר אם אני יכול לעשותו – אלא אם אני חייב לעשותו... כי אם אני חייב לעשותו – אזי גם אוכל לעשותו. בדרך זו הלך כל ימיו, הלך- והצליח!! נמצא שהבעיה שלנו היא אינה בחוסר היכולת, אלא בהעדר כוח הרצון! אנו עצלים, ולפיכך איננו דורשים מעצמנו למצות את כל יכולתנו. ובאמת כל אחד מאיתנו יכול לבדוק עצמו, ולהיווכח שהיכולת שלו משתנה בהתאם לרצון. כמו שבת פרעה שלחה את ידה ומה חשבה? הרי התיבה היתה רחוקה. וכמו שיעקב בא לגול האבן מעל פי הבאר מה שבדרך כלל עושים כל הרועים ביחד, ומה חשב שיצליח לבד? כי אם אתה רוצה באמת!! ואילו היית מנסה- באמת תצליח במשימה. כשהיו מביאים ילד לרב שך להתברך בהצלחה בלימוד היה פונה לילד ואומר 'אם תרצה ללמוד – תהיה גדול בתורה!!'

עוד נלמד מהדימוי לתאנה בדברי המדרש: למה נמשלה תורה בתאנה? שרוב האילנות הזית, הגפן והתמרה נלקטין כאחת, והתאנה נלקטת מעט מעט, כך התורה, היום לומד מעט ולמחר הרבה, לפי שאינה מתלמדת לא בשנה ולא בשנתיים. וזה יסוד חשוב והדרכה נפלאה בקניית התורה, שגם אם אדם לא רואה סימן ברכה בלימודו – אל יתייאש. דברי תורה דרכם להתלמד מעט היום ומעט מחר. וגם אחרי שנה שנתיים לא ניתן עדיין לראות 'תוצאות מזהירות'. כך היא דרכה של תורה, כמו התאנה שאינה נקלטת אלא מעט מעט. צו לצו קו לקו נרכשת החכמה. כל גורדי השחקים בעולם נבנו מחזון גדול ומהרבה לבנים מרובעות וקטנות...!!! כך שנו חז"ל בילקוט 'למה נמשלו דברי תורה למים? מה מים יורדים טיפים ונעשים נחלים נחלים, כך דברי תורה שתי הלכות היום ושתי הלכות למחר, עד שנעשה כמעין המתגבר!!'

ואם דברנו על מים נוסף שר' עקיבא הסיק מסקנה מטפטוף המים שסוד כוחם של המים נבע מתדירות הזרימה – הטפטוף. אילו היינו מפסיקים מדי פעם את קצב זרימתם אפילו לרגע אחד או שניים- כבר לא היתה להם השפעה ויכולת לנקוב בסלע. מטבעם רכים הם, אלא שהרציפות וההתמדה נותנים להם את ההשפעה והכח. זהו לימוד ומוסר ההשכל ששאב רבי עקיבא מפעולת המים – ניצול כל רגע ורגע ללימוד לשמור ולעשות בלי הפסק. כי ההתמדה בכוחה לשנות דברים כשנעשית ברצף!!

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com

חינוך לחיים

פרשת פנחס

"בפרשת השבוע - הקב"ה אומר למשה רבינו אלו קרבנות צריכים להקריב בחגים ומועדים. אחד מהמועדים הוא ראש חודש. מתי עם ישראל נצטווה על מצוות קידוש החודש? לפני מכת בכורות, הקב"ה אומר למשה רבינו: "החודש הזה לכם ראש חודשים, ראשון הוא לכם לחודשי השנה". כאן ציווה אותנו ה' את מצות קידוש החודש. מהי מצוות קידוש החודש? במצווה זו נאמר כי עם ישראל קובע את לוח השנה לפי מחזור הלבנה (הירח). כידוע, הלבנה - בשונה מהשמש - היא לא קבועה. לפעמים רואים אותה מלאה ולפעמים היא נעלמת לחלוטין... הקב"ה אומר למשה רבינו - כשהלבנה לא נראית זה סימן שמסתיים חודש, וכשהיא מתחילה להיראות שוב - ב"מולד הלבנה" - כשהלבנה כאילו נולדת מחדש זהו תחילתו של החודש הבא. וכמובן שיש לכך השלכות חשובות מאוד, כיוון שכל החגים והמועדים נקבעים לפי מחזור הירח.

וצריך להבין: א. מדוע ראש חודש הוא "מועד" ומקריבים בו קרבן מיוחד כמו בכל המועדים והחגים? ב. מדוע בחר ה' מכל המצוות דווקא במצוות קידוש החודש להיות הראשונה שנמסרת לעם ישראל? האדמו"ר מסלונים בספרו "נתיבות שלום" מבאר את הדברים כך: מדוע באמת עם ישראל קובע את לוח השנה לפי הירח ולא לפי השמש? עם ישראל נמשלו ללבנה - הלבנה אף פעם לא נמצאת במצב קבוע. בתחילת החודש היא קטנה, באמצע החודש היא גדולה, לקראת סוף החודש היא חוזרת להיות קטנה ואז נעלמת לגמרי...

עם ישראל יודע שכל ירידה היא בעצם לצורך עליה, כשם שהלבנה נעלמת מעינינו לגמרי ואחר כך שוב חוזרת אלינו, כך עם ישראל לדורותיו, פעמים הוא בשיא כוחו, פעמים הוא כושל, ופעמים שהוא כמעט נעלם מעל פני מפת האנושות, אך בסופו של דבר תמיד הוא "נולד" מחדש.

הדברים אמורים גם לגבי האדם הפרטי - לכל אדם יש עליות ויש ירידות, אחרי ירידה יש עליה וכן להפך. כשהקב"ה מניח את יסודות הבניין של עם ישראל כעם - דבר ראשון הוא נותן את מצוות קידוש החודש. הקב"ה יודע שקשה מאוד לאדם להיות מושלם, ובפרט כשהוא עדיין בתחילת הדרך. וה' רוצה שנהיה כמו הלבנה שמתחדשת ללא הפסקה ולא מתרגשת ממצבים של נסיגה...

ירידה - לצורך עליה! אם נתבונן נראה שה"לידה" מחדש של הירח מגיעה דווקא אחרי שהיא נעלמת לגמרי - דווקא מתוך החושך מגיע האור! כמו שכתב הגר"י הוטנר זצ"ל "החכם מכל אדם אומר "שבע יפול צדיק וקם". הטיפשים חושבים כי כוונתו בדרך רבותא - אף על פי ששבע יפול צדיק מכל מקום הוא קם. אבל החכמים יודעים היטב שהכוונה היא שמהות הקימה של הצדיק היא דרך ה'שבע נפילות' שלו!!! לא רק שאין מה "להתרגש" מנפילות, להפך, צריך לדעת שעכשיו מגיע זמן של עליה. בדיוק כמו תהליך של זריעה וצמיחה, הגרעין נרקב באדמה ואז מגיעה הנביטה. הריקבון של הגרעין הוא תנאי לצמיחה. (וכידוע, זאת הכוונה במה שאומרים בתפילה "מצמיח ישועה" - לפני הישועה יש הכי הרבה קושי/חושך... כי זה התהליך של הצמיחה.

ידוע בשם הגר"א מישקובסקי זצ"ל שאמר: החיים הם כמו רכיבה על אופניים: אם קשה לך - סימן שאתה בעליה... ואם קל לך - כנראה שאתה בירידה... וכך אמר רבי נחמן מברסלב זצ"ל "התגברות על קושי העומד לפניך כעת היא מקור הכח לעמוד בקושי אשר יגיע לאחריו..."

זכור! יש הטובעים בכישלונותיהם ויש הלומדים מהם לשחות...

החושך - סיבת האור! בכל מצב של קושי ובכל רגע של התמודדות עלינו לזכור את דברי רבנו יונה בספרו "שערי תשובה": "ויש על הבוטח בשם להוחיל במעוף צוקתו כי יהיה החושך סיבת האורה, כמו שכתוב 'אל תשמחי אויבתי לי נפלתי קמתי כי אשב בחושך ה' אור לי', ואמרו חז"ל: אלמלא נפלתי לא קמתי, אלמלא ישבתי בחושך לא היה אור לי". כלומר, בכל קושי עלינו לראות שזו היא הדרך היחידה להגיע אל האור, אלא שהדבר תלוי בנו, אם ניקח את מצבי הקושי כסולם להתקרב אליו יתברך אזי נזכה לאור הגדול, ואם ח"ו ניתן לקושי להפוך לאיזה בור שחור שאנחנו נופלים בו, הרי שח"ו יש מצב שנישאר בחושך.

לאור דברים אלו יובן היטב מדוע ראש חודש הוא יום של שמחה כמו מועדים אחרים. זהו יום שמלמד אותנו להתחדש ולא לוותר למרות הקשיים והנפילות, בדיוק כמו הלבנה - להמשיך לזרוח ולא להתייאש! ואפשר להוסיף ולומר: משמעות המילה "מועד" זה גם נפילה, מעידה. כאשר נתבונן בלבנה ונלמד ממנה לא להתרגש ממועדות, נוכל להשתמש עם המועדות ככלי להצלחה.

לראות את הנפילות כדרך לעליה זה לא רק כלפי עצמנו. כך צריכים להתייחס לנפילות של ילדנו/תלמידנו ולדעת ש"החושך" הוא זמני ועוד מעט תהיה כאן התחדשות וזריחה מחדש... ויותר מכך - לירח אין אור מעצמו ואם השמש לא תאיר אותו הוא לא יאיר. אנחנו השמש של הילדים/תלמידים שלנו, ככל שנאיר להם יותר כך הם יאירו יותר.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com